

Mr R. Westrik*

Hoge Raad vult de bepaalbaarheidseis bij verpanding van vorderingen (mogelijk) verder in

(HR 20 juni 1997, RvdW 1997, 146 C) (Mr Wagemakers q.q./Rabo)

Voor de bepaalbaarheidseis geldt een onder- en mogelijk ook een bovengrens. De bovengrens strookt mogelijk niet met de ondergrens. Ook is er mogelijk een risico-omslag voor de pandhouder.

1. Inleiding

De Hoge Raad heeft opnieuw gesproken over de vraag in welke mate een (toekomstige) vordering op naam bepaalbaar moet zijn om stil te kunnen worden verpand. De minimumeisen voor voldoende bepaaldheid van te verpanden vorderingen treft men aan in de artikelen 3:239 lid 1 (jo. 3:98 en 3:94 lid 1 BW) en 3:84 lid 2 BW. Art. 3:239 lid 1 BW bepaalt, dat er moet zijn een authentieke of geregistreerde onderhandse akte en dat de te verpanden vordering dient te bestaan of voort te vloeien - als zij nog niet bestaat - uit een reeds bestaande rechtsverhouding tussen de pandgever en diens debiteur. Art. 3:84 lid 2 BW stelt dat het goed bij de titel met voldoende bepaaldheid omschreven dient te zijn. De strekking van deze eisen is duidelijk: het te verpanden object dient aanwijsbaar en individualiseerbaar te zijn. Het goederenrechtelijke specialiteitsvereiste brengt dit mee: wanneer de pandhouder zich zou willen verhalen op de verpande vordering, moet duidelijk zijn om welke vordering het gaat en aan welke debiteur de mededeling van de verpanding gedaan moet worden (vgl. art. 3:239 lid 3 BW).

Dit wettelijke kader vulde de Hoge Raad in 1994 reeds verder in door de rechtsgeldigheid uit te spreken van een wijze van registratie, waarbij niet alle te verpanden vorderingen in de pandakte zelf worden opgenomen, maar in de pandakte wordt verwezen naar computerlijsten, waarop de vorderingen worden vermeld:

'Voldoende is, dat de akte zodanige gegevens bevat, dat aan de hand daarvan kan worden bepaald, eventueel achteraf, om welke vordering het gaat.'

Een 'bepaling achteraf' van de verpande vorderingen is sindsdien uitdrukkelijk mogelijk¹.

In het hieronder te bespreken, recente arrest van 20 juni 1997 oordeelt de Hoge Raad dat een dergelijke 'bepaling achteraf', en

daarmee een verpanding, ook geldig kan zijn wanneer op (twee) computerlijsten enkele vorderingen onjuist worden aangeduid². De bepaalbaarheidseis vult de Hoge Raad als volgt nader in³. In de eerste plaats mag het antwoord op de vraag wanneer de pandakte de vordering in voldoende mate bepaalt, óók gezocht worden in gegevens buiten de pandakte en de pandlijst (computerlijst) om, en vooral in de boekhoudingen waarop de pandlijsten zijn gebaseerd. In de tweede plaats geeft de Hoge Raad voor die zoektocht naar gegevens in ieder geval een ondergrens aan en mogelijk zelfs een bovengrens: de gegevens moeten (minimaal) objectief aanwezig en te traceren zijn, en het bestaan van de vordering vindt (mogelijk) zijn bovengrens in het bedrag, waarvoor zij in de pandlijst (computerlijst) is opgenomen.

In WPNR (1996) 6232⁴ ging ik in op twee vragen naar aanleiding van het arrest van het Hof 's-Hertogenbosch in deze zaak⁵. Eén van die vragen - hoe verhoudt de eventuele 'bepaling achteraf'

* Universitair docent privaatrecht Erasmus Universiteit Rotterdam.

1. HR 14 oktober 1994, NJ 1995, 447 m.n. WMK, AA 1996, p. 115 m.n. Kortmann (Stichting Spaarbank Rivierland/Mr Gispens q.q.), r.o. 4.2., herhaald in HR 16 juni 1995, NJ 1996, 508 m.n. WMK (Ontvanger/Rabobank IJmuiden); vgl. ook Rb. Almelo 21 december 1994, rolnr. 713-HA ZA 93-88, besproken in Tvl 1995/1 - Nieuwsbrief, blz. 7-8 en zeer recent in dezelfde lijn HR 19 september 1997, RvdW 1997, 176C. Zie over deze problematiek het overzicht van de discussie vóór en na het arrest van 1994 (met literatuur- en jurisprudentieverwijzingen) van E.B. Rank-Berenschot, NTBR 1997/6, blz. 124-125. Zie voorts omtrent het bepaaldheidsvereiste recentelijk T.H.D. Struycken in: Onderneming en 5 jaar Nieuw Burgerlijk Recht, Deventer 1997, blz. 121-162 en vooral blz. 125-133.

2. Met de mogelijkheid van een onvolledige aanduiding of zelfs een abusievelijke weglating van verpande vorderingen in de pandakte, in verband met een 'bepaling achteraf', werd reeds rekening gehouden door H.J. Snijders naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad van 1994, WPNR 6158 (1994), blz. 786-787.

3. RvdW 1997, 146 C, r.o. 3.3., eerste en tweede alinea. Het arrest is reeds besproken door E.B. Rank-Berenschot in Bb 27 augustus 1997/nr. 18, blz. 165-166 en door V. van den Brink in NbBW september 1997/af. 9, blz. 94-97.

4. Blz. 541-542.

5. Arrest van 18 maart 1996, rolnr. 403/95/BR, niet gepubliceerd. Zie voor een bespreking van het arrest van het Hof (mijn bijdrage in) NbBW juli/aug. 1996/af. 7/8.

zich tot de bepaalbaarheidseis - vindt in de recente Hoge Raad-uitspraak aldus een nadere beantwoording. Tegelijkertijd roept de uitspraak nieuwe vragen op. Hieronder (nrs. 5-7) komen deze vragen aan de orde. Het duidelijke aspect van de uitspraak, de ondergrens voor de zoektocht naar gegevens, vindt bespreking in nr. 4. Begonnen wordt echter met een korte schets van de feiten (nr. 2), gevolgd door een weergave van de toepasselijke overwegingen van de Hoge Raad (nr. 3). Het geheel wordt afgesloten met een conclusie (onderdeel 8).

2. De feiten

Bij akte van 18 juli 1990 cedeert kledingproducent Lagero al haar bestaande en toekomstige vorderingen op derden bij voorbaat aan de Rabobank (hierna: de Bank). Uit hoofde van deze zekerheidstelling zendt Lagero regelmatig lijsten aan de Bank, waarop de betreffende vorderingen staan omschreven. Per 1 januari 1992 worden krachtens het overgangsrecht de regels van het pandrecht van toepassing op de cessie tot zekerheid.

Lagero faillieert op 23 oktober 1992. Dan blijkt dat op een computerlijst, behorende bij een op 5 oktober 1992 geregistreerde pandlijst, een niet-bestaande vordering wordt vermeld van Lagero op Mobau groot f. 148.500,-. Bedoeld is te vermelden een vordering van Lagero op Ehco groot f. 149.629,71, maar deze vordering is abusievelijk geboekt als onderdeel van een vordering van Lagero op KLM NV, op een computerlijst die behoort bij een op 15 oktober 1992 geregistreerde pandlijst. Op deze lijst staat de vordering van Lagero op KLM NV nu vermeld voor een te hoog bedrag van f. 313.681,11. De vordering van Lagero op Ehco is op beide computerlijsten op nihil gesteld. Niettemin betaalt Ehco f. 149.629,71 aan de Bank, na mededeling door de Bank op 22 oktober 1992 dat de vordering door Lagero aan haar is verpand. De curator vordert van de Bank betaling aan de boedel van het bedrag ad f. 149.629,71.

Rechtbank en Hof oordelen, onder verwijzing naar het arrest van de Hoge Raad van 1994 (hiervoor, onder 1. aangehaald), dat de vordering van Lagero op Ehco achteraf voldoende bepaalbaar is en rechtsgeldig is verpand tot het bedrag van f. 148.500,-. De vordering van de curator wordt slechts toegewezen voor het verschil met het aan de Bank betaalde (f. 1.129,71). Rechtbank en Hof baseren de bepaling achteraf op concrete gegevens, waaronder: de beschikbare computerlijsten; een factuur waaruit blijkt, dat de vordering van Lagero op Ehco geboekt was onder de naam Mobau, omdat de leverantie uiteindelijk bestemd was voor Mobau; een met die factuur overeenstemmende debiteurenkaart van KLM NV; het tussen partijen vaststaande feit, dat Lagero geen debiteur met de naam Mobau had en tenslotte het gegeven, dat Lagero, Ehco en de Bank wisten dat de vordering van Lagero op Ehco werd bedoeld.

De curator herhaalt in cassatie zijn in eerdere instanties ingenomen standpunt, dat de vordering op Ehco niet kan zijn verpand omdat deze onvoldoende bepaalbaar was en omdat de te verpanden vordering voldoende duidelijk moet worden aangegeven in de pandakte of pandlijst of in documenten waar die akte of lijst naar verwijst. Aan andere gegevens zoals een factuur of een debiteurenkaart mag in deze geen betekenis worden toegekend.

3. Het oordeel van de Hoge Raad

De Hoge Raad wijst het standpunt van de curator af. Bij de beoordeling neemt de Hoge Raad de formule uit 1994 als uitgangspunt van redeneren⁶: voor de vestiging van een pandrecht op een of meer vorderingen is het voldoende dat de geregistreerde pandak-

te zodanige gegevens bevat dat, eventueel achteraf, aan de hand daarvan kan worden vastgesteld om welke vorderingen het gaat. Op basis van deze formule zijn de Rechtbank en het Hof terecht tot de conclusie gekomen, dat de vordering van Lagero op Ehco tot een bedrag van f. 148.500,- rechtsgeldig was verpand aan de Bank. De vaststelling van die vordering is door het Hof (en de Rechtbank) terecht gegrond op de uitleg van de vermeldingen in de beide computerlijsten, in het bijzonder de vermeldingen omtrent de niet-bestaande vordering Lagero-Mobau ad f. 148.500,- en de abusievelijk te hoog opgenomen vordering Lagero-KLM NV ad f. 313.629,11, in het licht van objectieve gegevens uit de administratie van Lagero. De Hoge Raad tekent daarbij aan, dat

'(...) een onjuiste aanduiding van een vordering op een van de pandgever afkomstige computerlijst als hier aan de orde er niet aan in de weg staat dat achteraf mag worden vastgesteld om welke vordering het gaat (de formule uit 1994, RW), mits achteraf aan de hand van objectieve gegevens vastgesteld kan worden welke vordering de pandgever met deze aanduiding op het oog moet hebben gehad.

Dit strookt met de omstandigheid dat ook van een juiste aanduiding nauwelijks verwacht kan worden dat zij aan de pandhouder duidelijk maakt welke vordering de pandgever daarmee precies op het oog heeft gehad, zolang de pandgever hem niet achteraf aan de hand van zijn administratie de daartoe benodigde gegevens verschafft. In een overeenkomst die tot toezending van dergelijke lijsten ter verpanding van de telkens ontstane vorderingen op derden verplicht, ligt besloten dat de pandhouder bij voorbaat met een dergelijke wijze van aanduiding heeft ingestemd.

Indien de vordering op de computerlijst is opgenomen voor een lager bedrag dan verschuldigd is, komt het pandrecht evenwel in beginsel slechts op het deel van de vordering te rusten dat met dit lagere bedrag overeenkomt, zoals de Rechtbank en Hof in de onderhavige zaak ook hebben aangenomen.⁷

4. De ondergrens voor voldoende bepaaldheid

De noodzaak van de ondergrens, objectieve aanwezigheid van de gegevens, staat mijns inziens buiten discussie. Een onzorgvuldig bijgehouden boekhouding kan achteraf worden gesauveerd - en daarmee kan een verpanding van in die boekhouding 'verborgen' vorderingen geldig zijn - maar dan dient er minimaal overeenstemming te zijn in de administratie van de pandgever, de pandhouder en de debiteur van de verpande vordering⁸. De verpande vordering dient aanwijsbaar en individualiseerbaar te zijn. De specialiteitseis die geldt in het goederenrecht brengt dit mee⁹.

In het onderhavige geval waren de feiten traceerbaar, zij het met enige inspanning. Belangrijk was hierbij naar mijn mening ook, dat de betrokken partijen - crediteur/pandgever Lagero, diens debiteur Ehco en pandhouder de Bank - wisten om welke vordering het ging en dat de gegevens uiteindelijk, na onderlinge vergelijking, bleken te kloppen. De Hoge Raad legt meer de nadruk op duidelijk aantoonbare vergissingen in de boekhouding van pandgever Lagero, maar het vaststaan tussen partijen van die vergissingen en van de werkelijke bedoelingen moet hierin naar mijn mening geacht worden besloten te liggen. De objectiviteit van de feiten acht de Hoge Raad voldoende aanwezig in de uitleg die het Hof geeft aan enkele (abusievelijke) vermeldingen op de

6. R.o. 3.3.

7. R.o. 3.3.

8. Vgl. A-G Hartkamp, conclusie voor het arrest, onder 7, alsmede diens conclusie voor het arrest van 1994 (NJ 1995, 447), onder 16. Zie voorts mijn commentaar in NbBW 1996/Afl. 7/8. H.J. Sniijders, WPNR 6158 (1994), blz. 787, vraagt zich af of een concurrerende stijl pandhouder of beslaglegger recht moet hebben op inzage van de boekhouding van een vermeende hoger gerangschikte pandhouder. Zie over deze vraag ook P.H.L. Gerver, NTBR 1995/4, blz. 113. Zie over een vergissing in de persoon van de debitor cessus zeer recent HR 19 september 1997, NJ 1997, 176C.

9. In deze zin betoogt ook S.C.J.J. Kortmann, Noot bij HR 14 oktober 1994 (Spaarbank Rivierenland/Mr Gispens q.q.), AA 45 (1996) 2, blz. 118-119.

computerlijsten, zulks in het licht van enkele ('objectieve', aldus de Hoge Raad) gegevens uit de administratie van pandgever Lagero. Die objectieve gegevens zijn: een boeking van de vordering van Lagero op Ehco (groot f. 149.629,71) waarvan verpanding was beoogd, op een verkeerde debiteurenkaart en voor een te hoog bedrag (f. 313.681,11, zijnde het totaal van boeking samen met een vordering op die debiteur), maar mét vermelding van het juiste factuurnummer (1492); een mededeling op de betreffende factuur omtrent een debiteur die - objectief - geen debiteur was; het feit dat de onjuistheid van het bedrag van f. 313.681,11 vaststond. Niet in discussie waren voorts het feit dat de vordering van Lagero op Ehco f. 149.629,71 bedroeg en dat deze vordering op de computerlijst onder een verkeerde naam (Mobau) en voor een verkeerd bedrag (f. 148.500,-) was opgevoerd.

5. De mogelijke bovengrens voor voldoende bepaaldheid

De mogelijke bovengrens bij de bepaling van de vorderingen die zijn verpand, houdt het volgende in. De Hoge Raad oordeelt in het onderhavige geval (met het Hof en de Rechtbank (te Breda)) dat het pandrecht in beginsel slechts op dát deel van de vordering komt te rusten dat overeenkomt met het bedrag waarvoor de vordering op de computerlijst is opgenomen (f. 148.500,-). Dit terwijl de Hoge Raad eerst uitdrukkelijk betekenis toekent aan gegevens buiten de pandakte en pandlijst (computerlijst) om. Op grond van die gegevens was óók komen vast te staan, dat de vordering in werkelijkheid f. 149.629,71 bedroeg. Veralgemeniseert men deze overweging van de Hoge Raad, dan zou de regel worden: vorderingen kunnen worden verpand tot maximaal het bedrag waarvoor zij in de pandlijst (computerlijst) worden opgenomen.

Een dergelijke regel zou bijzonder zijn, omdat (ook) aan de bepaaldheid met betrekking tot de hoogte van de vordering tot nog toe betrekkelijk geringe eisen werden gesteld. Nog in 1995 herhaalt de Hoge Raad zijn formule uit 1994 (hierboven onder 1. weergegeven) en onderschrijft daarmee de conclusie van A-G Vranken voor dit arrest¹⁰, waar deze opmerkt:

'De omstandigheid dat de hoogte van het bedrag onzeker is en dat zelfs onzeker is of er uiteindelijk wel een vordering zal blijken te zijn, betekent nog niet dat de bepaaldheidseis niet is vervuld.'

Struycken¹¹ stelt dat één en ander meebrengt dat een verpanding plaats kan vinden zonder dat de pandgever en de pandhouder enig besef behoeven te hebben van de omvang van de bezwaring van toekomstig vermogen.

Het is niet duidelijk of met het recente arrest inzake de verpanding door pandgever Lagero, reeds tot een dergelijke algemene regel geconcludeerd mag worden. De uitkomst van de zaak werd daarvoor wellicht te zeer gedictieerd door het verhaal dat de feiten na enig puzzelwerk vertelden.

6. Een tegenstrijdigheid tussen onder- en bovengrens?

Richt men zich vooralsnog alleen op de verpanding door pandgever Lagero, dan is de uitkomst enerzijds bevredigend: bij de registratie van de pandakte (of pandlijst) dient er een waarborg te zijn tegen fraude met de computerlijst, die onder de pandhouder blijft. In zijn conclusie voor het arrest van 1994 schrijft A-G Hartkamp daarom terecht¹², dat de datum van de computerlijst en het totaalsaldo van de daarop vermelde vorderingen zullen moeten overeenkomen met de datum en het saldo in de pandakte, die wordt geregistreerd. De Hoge Raad-benadering is dan te

begrijpen: wordt abusievelijk een vordering voor een te laag bedrag op de computerlijst opgenomen, dan komt het pandrecht slechts op dat deel van de vordering te rusten dat met het lagere bedrag overeenkomt. (Overeenstemming in de verschillende administratieve gegevens geldt als ondergrens voor bepaalbaarheid).

Anderzijds loopt de uitkomst omtrent de hoogte van het verpande bedrag niet parallel met de hoofdbeslissing van de Hoge Raad. A-G Hartkamp stelt in 1994 (t.a.p.): wil men sluitend kunnen frauderen, dan zal niet alleen met de computerlijst, maar ook met de boekhoudingen van de pandgever en van de debiteur van de verpande vordering moeten worden geknoeid. Voor de verpanding door Lagero rijst dan de vraag: indien de Hoge Raad de materiële waarheid (gegevens uit de boekhouding van pandgever Lagero, gecombineerd met de wetenschap van debiteur Ehco en pandhouder de Bank) doet zegevieren over de formele (geregistreerde computerlijsten), zou dan de vordering van Lagero op Ehco niet ook geacht moeten worden te zijn verpand tot het ware bedrag van f. 149.629,71¹³?

7. Een risico-omslag voor de pandhouder?

Rechtsoverweging 3.3 (derde alinea) van het arrest van de Hoge Raad luidt:

'Dit (de beslissing van de Hoge Raad omtrent de onjuiste vermelding, RW) strookt met de omstandigheid dat ook van een juiste aanduiding nauwelijks verwacht kan worden dat zij aan de pandhouder duidelijk maakt welke vordering de pandgever daarmee precies op het oog heeft gehad, zolang de pandgever hem niet achteraf aan de hand van zijn administratie de daartoe benodigde gegevens verschafft. In een overeenkomst die tot toezending van dergelijke lijsten ter verpanding van de telkens ontstane vorderingen op derden verplicht, ligt besloten dat de pandhouder bij voorbaat met een dergelijke wijze van aanduiding heeft ingestemd.'

Deze overweging moet mijns inziens vooral worden begrepen als een onderstreping van de beslissing van de Hoge Raad, dat ook gegevens van buiten de pandakte en de pandlijst (computerlijst) geraadpleegd kunnen worden ter bepaling van de verpande vordering. Die beslissing is vooral in het belang van de pandhouder. In dit licht komt de formulering van de overweging ('ook van een juiste aanduiding (kan) nauwelijks verwacht worden dat zij aan de pandhouder duidelijk maakt' en 'de pandhouder (heeft) bij voorbaat met een dergelijke wijze van aanduiding ingestemd') echter wat vreemd over, omdat zij als een soort risico-omslag voor de pandhouder geïnterpreteerd kan worden. Dit terwijl de pandhouder waarschijnlijk de laatste zal zijn die de beslissing niet zal onderschrijven.

De interpretatie als een soort risico-omslag leidt tot de vraag hoe de overweging geduid moet worden in het geval de pandgever uitstel van betaling heeft gekregen of failliet is verklaard en de pandhouder enkele gegevens uit de boekhouding van de pandgever nodig heeft. Hartkamp noemt in zijn conclusie voor dit arrest¹⁴ als voorbeeld het achterhalen van het adres van de debiteur, die op de computerlijst alleen met zijn naam is opgenomen, of van andere gegevens omtrent de vordering. Ophof¹⁵ verbindt

10. HR 16 juni 1995, NJ 1996, 508 (Ontvanger/Rabobank IJmuiden); Conclusie A-G Vranken, onder 15.

11. A.w., blz. 129.

12. NJ 1995, 447, onder 16.

13. Rank-Berenschot komt in haar commentaar op het arrest van de Hoge Raad (Bb 27 augustus 1997/nr. 18, blz. 166) tot een soortgelijke conclusie.

14. Conclusies Rechtspraak van de Week 1997, 146, onder 7.

15. H.P.J. Ophof, TVVS 1994/12, blz. 335.

dergelijke gegevens aan het doen van mededeling van de verpanding en stelt, dat de bewindvoerder/curator in een voorkomend geval de verschaffing van die gegevens behoort te weigeren. Verschaffing van dergelijke gegevens zou namelijk neerkomen op voldoening aan een concurrente vordering en voorts zou afgifte van waardevolle gegevensbestanddelen een bate aan de boedel onttrekken.

Betekent de bedoelde overweging van de Hoge Raad nu een risico-omslag in het nadeel van de pandhouder omdat hij bij voorbaat met een onvolledige aanduiding in de pandakte/pandlijst heeft ingestemd? Of brengen de aard en strekking van een pandrecht mee, dat hij in een dergelijke situatie mededeling móet kunnen doen (art. 57 lid 1 F jo. art. 3:246 lid 1 BW) en dat de bewindvoerder/curator de benodigde gegevens aan hem zal móeten verschaffen? Ik ben geneigd in laatstbedoelde zin te antwoorden, gezien de duidelijke uitspraak van de Hoge Raad omtrent de bevoegdheid van een stil-pandhouder tot mededeling óók in een faillissementssituatie¹⁶.

8. Conclusie

De Hoge Raad biedt in het arrest van 20 juni 1997 enerzijds duidelijkheid omtrent de bepaaldheidseis voor de verpanding van vorderingen, maar roept anderzijds nieuwe vragen op. Duidelijk is nu dat het antwoord op de vraag wanneer de pandakte de vordering voldoende bepaalt, ook gezocht mag worden in gegevens buiten de pandakte en de pandlijst (computerlijst) om. De gegevens mogen met name ontleend worden aan de boekhoudingen waarop de pandlijsten zijn gebaseerd. Als ondergrens van het toelaatbare bij een eventuele 'zoektocht' naar gegevens buiten pan-

dakte en pandlijst om, geldt dat die gegevens objectief aanwezig en traceerbaar moeten zijn, zo bepaalt de Hoge Raad. In de praktijk zal zulks erop neerkomen, dat de boekhoudingen van de pandgever, de pandhouder en de debiteur van de verpande vordering onderling moeten overeenstemmen.

Het arrest roept echter ook nieuwe vragen op. Zo is niet duidelijk of de beslissing van de Hoge Raad, dat het pandrecht in beginsel slechts op dat deel van de vordering komt te rusten dat overeenkomt met het bedrag waarvoor de vordering op de computerlijst is opgenomen, als nieuwe en algemene regel moet gelden. Evenmin is duidelijk hoe deze regel omtrent (de hoogte van) het bedrag zich dan verhoudt tot de beslissing van de Hoge Raad, dat 'gegevens' voor de bepaling van de verpande vordering ook gezocht mogen worden buiten de pandakte en de computerlijst om: valt het bedrag van de verpande vordering niet onder die gegevens? Tenslotte is onduidelijk of de overweging van de Hoge Raad, dat de pandhouder in een overeenkomst die tot toezending van pandlijsten verplicht, bij voorbaat instemt met een wijze van verpanding die mogelijk tot onjuistheden leidt, geïnterpreteerd moet worden als een risico-omslag in het nadeel van de pandhouder. Het nadeel zou dan kunnen bestaan in een onmogelijkheid om in een faillissementssituatie de juiste gegevens van de curator te vragen, benodigd om mededeling van de verpanding te doen aan de debiteur van de vordering.

Mr R. Westrik

¹⁶. HR 17 februari 1995, NJ 1996, 471 (WMK), AA 44 (1995) 7/8 (RDV) (Mulder q.q./CLBN).